

■ بررسی پدیده شهادت سردار سلیمانی از منظر احیای خون او و تکثیر باورهایش در این چارچوب هر چند بیش از هر چیز تفسیرهای هیجانی و عاطفی در واکنش به یک غم ملی را به آذهان متبادر می‌کند اما می‌تواند نشانی از بازخوانی مفهوم «ثار» در ادبیات شیعی باشد

خونخواهی وامتداد تاریخی مفهوم ثار

یونس مولایی: شهادت سردار سلیمانی و موج پرشوری که در واکنش به خون آن شهید شکل گرفت، صحنه‌هایی تکرارناشدنی و حتی می‌توان گفت بدون مشابه را در زمینه وداع با یک شخصیت ملی و نظامی خلق کرد که از جهات متعددی می‌توان آن را به مثابه یک واقعیت اجتماعی و مصداقی از یک الگوی شیعی در مواجهه با شهادت تلقی کرد.تکرار چندباره این گزاره که «شهید سلیمانی برای دشمنان به مراتب از سردار سلیمانی هم خطرناک‌تر خواهد بود» و اصالت‌بخشی به نوع و کیفیت پایان مرگ دنیوی که در قامت یک شهید خود را جلوه گر می‌سازد، نشان از وجود یک باور مشترک نسبت به سرنوشت مقام شهید در منظومه فکری ایرانیان دارد. احیای گری خون و حیط طلبی خفته در شهادت، انگار تالی تثبیت شده در باور جمعی مردمی است که از کَهن الگوی «عاشورا» و جنگی نهم‌روزه، یک امتداد را تاریخی را برای خود فرض و تثبیت کرده‌اند.بررسی پدیده شهادت سردار سلیمانی از منظر احیای گری خون او و تکثیر باورهایش در این چارچوب هر چند که بیش از هر چیز تفسیرهای عاطفی در واکنش به یک غم ملی را به آذهان متبادر می‌کند اما می‌تواند نشانی از بازخوانی مفهوم «ثار» در ادبیات شیعی باشد. اصالت داشتن این مفهوم و تعیین‌کنندگی‌اش در مناسبات تاریخی سرزمین‌مان جلوه‌ای کامل است از یک خوانش دینی که نماد اعلای خود را در کَهن‌الگوی «عاشورا» یافته است. خوانش مشهور مرحوم شریعی در سلسله جلسات سینه‌به‌ارشاد و ذیل درس گفتارهای «حسین وارث آدم» از جهاتی می‌تواند جزو آشناترین تفسیرها نسبت به مقوله «ثار»

و خونخواهی باشد، چنانکه او در بخشی از آن جلسه نیز در پی یافتن نسبت میان «ثار»، «ثوره» و انقلابی رهایی‌بخش می‌گشت و نوشته بود: «یک انقلاب بزرگ فرهنگی که پیغمبر اسلام کرده است که بسیار اتفاق افتاده، اینکه فرهنگ و سنت رایج جامعه‌اش را گرفته– که حتی جاهلی بوده– اما در آن، در درون این تعبیر، در درون این سنت، این فکر و فرهنگ، یک محتوای نو علمی انقلابی انسانی ریخته است و از آن جمله این است که ثار قبیله‌ای را به یک ثار ایدئولوژیک، یک ثار انسانی تبدیل کرد. همچنان که رابطه اخوت بین قبایل را به اخوت بین انسان‌های هم‌فکر(به جای هم‌خون) تبدیل کرد؛ همانطور که پیوند بین افراد یک قبیله را، ولایت قبیله‌ای را،به یک ولایت سیاسی فکری انسانی تبدیل کرد.. بنابراین آیا فکر نمی‌کنید در کلمه ثوره بیش از آنکه کلمه ولوسبون یا کلمه انقلاب که فقط زیر و رو شدن یک نظام اجتماعی را بیان می‌کند و هیچ محتوای دیگری ندارد، این باشد، مفهوم ثار هم– که از این ریشه است– خفته باشد؟ و در این اینجا دیگر ثوره تنها یک شورش در یک برهه از زمان از طرف یک گروه در برابر یک نظام نیست، بلکه ثوره عبارت است از قیام افراد قبیله خدایی در هر نسل، برای انتقام گرفتن از آن قبیله طاغوتی که از آنها یک خون به گردن دارد و یک خون طلب دارد.» شریعی در بخش دیگری از تفسیر خود نسبت به مفهوم ثار و امتداد و جوشش اجتماعی این واژه می‌نویسد: «می‌بینیم در طول تاریخ اسلام، در فلسفه تاریخ ما ثار در تزیاد است، ثار بر روی ثار، ثار بر روی ثار و هر نسلی آن ضجه‌ها را که ثارهایش او را به خونخواهی و انتقام از دشمن

گزارش اختصاصی «وطن‌امروز» از اجلاس جهانی جنبش‌های سیاسی و اجتماعی در کاراکاس

ویوا سلیمانی در سرزمین بولیوار

شدن شعر از او خواستم دفتر شعرش را بدهد تا عکس آن شعر را بگیرم و بعدا بتوانیم آن را ترجمه کنیم. بالای صفحه به تاریخ چهارم ژانویه ۲۰۲۰ نوشته شده بود زنده‌باد سلیمانی و از آنجا که کاراکاس نصف روز عقب‌تر از ایران است، نشان می‌داد این شعر را فردای شهادت حاج قاسم سروده است.این حجم از هیجان و دریافت احساسات این مردم برای این شهید بزرگ برایم غریب بود. قبل از شروع سفر در ذهنم بود که با توجه به موضوع اجلاس و فضای ضدامپریالیستی آن از این فرصت برای مطرح کردن شهادت حاج قاسم، جنایات آمریکا را تاکید بر نقش حاج قاسم در مبارزه علیه‌امپریالیسم اسرائیل و آمریکا استفاده و سعی کنیم پیام‌وری در راستای آگاهی‌بخشی به مردم این سر دنیا باشیم، ولی چیزی که با آن مواجه شدیم این بود که این مردم نه‌تنها حاج قاسم را می‌شناختند که برای شهادتش غصه خورده و گریسته بودند. گویا بیش از اینکه بخواهیم برای آنها پیامی ببریم و آگاهی ببخشیم، خودمان در معرض دریافت پیام آن‌ها بودیم. در بقیه روزهای اجلاس هم شرکت‌کننده‌ها هر جام‌نمی‌آوردیم و سراغ پوسترها را می‌گرفتند. با اصرار می‌خواستند پوسترى که با عکس حاج قاسم دستم بود را بگیرند و من با تمام وجودم عنرخواهی می‌کردم که تا آخر برنامه این ۲ پوستر را نیاز داریم و اینکه نمی‌توانم آب به آنها بدهم و در نهایت برای می‌شدند به عکس گرفتن با پوستر و همانجا قابل اصلی پوستر را از روی گوشی برای‌شان ارسال می‌کردم. بر مراسم اختتامیه نیز که آقای شهرابی به نمایندگی از ایران صحبت کردند و در انتهای صحبت‌شان به شهادت حاج قاسم و لزوم محاکمه و مصف بود روز مراسم خاطر این جنایت اشاره کردند، همراه آقای رضوی بنر حاج قاسم قدیم، همه شرکت‌کنندگان و حاضران در سالن به احترام حاج قاسم بلند شدند و شعار «زنده باد چاوز، زنده باد چگوارا، زنده باد سلیمانی» سر دادند. جالب این بود که در بخشی از بیانیه پایانی اجلاس نیز آمده بود: «ها تجاوز نظامی و دیگر تهاجم‌های امپریالیستی علیه‌مردم خاورمیانه و به‌طور خاص، نقض حاکمیت سوریه و عراق، تهاجم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران و همین‌طور ترور شیطانی فرمانده قاسم سلیمانی، شهید مردم جهان در مبارزه برای آزادی را محکوم می‌کنیم.» در برخی کمیسیون‌ها هم که آقای رضوی صحبت کردند، بعد از اتمام صحبت ایشان همه به اتفاق با تشویق کردن و سر دادن شعار «زنده‌باد سلیمانی» و «زنده‌باد چاوز»اعلام‌همبستگی می‌کردند. خیلی پیش می‌آمد که حاج قاسم را به چگوارا تشبیه می‌کردند. برای مثال روز آخر که در تجمع روز ۲۵ ژانویه شرکت کردیم و این تجمع توسط گروه‌های ضد جنگ در همبستگی با ایران و اعلام محکومیت جنایت آمریکا در به شهادت رساندن سردار سلیمانی، همزمان در بیش از ۱۰۰ کشور جهان و از جمله در کاراکاس هم برگزار شده بود،افراد زیادی پشت بلندگو رفتند و در همبستگی با مردم ایران صحبت‌هایی کردند. از جمله این افراد خانم شاعری بود که یکی از شعرهایش را از روی دفتر شعرش پشت بلندگو خواند و تقدیم به شهید سلیمانی کرد. بعد هم با صدای محکم و بلند شروع به حمایت از ایران و محکوم کردن جنایات آمریکا کرد. پس از تمام شدن صحبتش از او خواستم دفتر شعرش را به من بدهد. گفت این دفتر شعر برای او خیلی ارزشمند است، چرا که چگوارا باعث شد شروع به شعر گفتن کند و بعد از شهادت حاج

پس از شهادت سردار سلیمانی، پرچم قرمز کتله خونخواهی اسلامی و قرمز سیدجنگل را افراشتند

فرمای خواند شدیدتر می‌شود، شدیدتر می‌شود، به طوری که اگر غیرت و حمیت و آگاهی وجود داشته باشد تمام فضای تاریخ ما پر از ضجه و دعوت خونخواهی ثارهاست.. می‌بینیم یک جبر تاریخی است که بر اساس دعوت از انسان به خونخواهی مبتنی است، می‌بینیم مفهوم ثار همراه با وراثت مجموعه تاریخ انسان و فلسفه تاریخ انسان را در دید شیعی اسلامی تفسیر می‌کند با ثار شروع می‌شود و تلاوم و تکامل و توسعه پیدا می‌کند.» هر چند که توقف در تفسیر مرحوم شریعی نسبت به مقوله «ثار» و خونخواهی نمی‌تواند رویکرد صحیحی تلقی شود اما می‌تواند آغازی بر خوانش صورت مسأله شهید سلیمانی و ظرفیت اجتماعی وی باشد، به گونه‌ای که تبدیل شدن خونخواهی، انتقام و ادامه دادن راه آن شهید به سمت یک مسیر مشترک و قراردادی برای مبارزه تاریخی باشد. در چنین فضایی هر تفسیری که «قاسم سلیمانی» را در کالبدی‌فردی تعریف کند و سعی بر محدود دانستن ظرفیت‌هایش برای خود او داشته باشد، هر چند ممکن است گامی به سوی خلق «اسطوره‌ای در بطن تاریخ» برداشته باشد اما او را در قابلی جدا از مفهوم «ثار» تفسیر کرده است، به گونه‌ای که الگویخشی وی برای جهت دادن به مسیر انقلابی و مبارزاتی را خنثی کرده است. اختصاراً می‌توان چنین نتیجه گرفت که احیای راه شهید سلیمانی در سایه تجلی‌بخشی به «ثار» او و ممانعت از جا گرفتنش در میان بخشی از عناصر تمام شده تاریخ است. شهید سلیمانی و «ثار» او تضمینی بر شکل دادن به یک الگوی مبارزاتی مستند در دهه‌های آتی اسلامی است.

گروه سیاسی: با وجود گذشت حدود ۴۰روز از شهادت فرمانده سابق نیروی قدس سپاه، تأثیرات منطقه‌ای و بین‌المللی این واقعه کماکان ادامه دارد. سیدجعفر قنادباشی، سفیر سابق ایران در لیبی در گفت‌وگو با «وطن امروز»، بخشی از این تأثیرات را بیان و تاکید کرد در پی تشییع باشکوه پیکر شهید سلیمانی و شهدای مقاومت و همچنین حمله موشکی ایران به پایگاه عین‌الاسد در عراق ۲ رفراندوم موشکی و سیاست‌های منطقه‌ای جمهوری اسلامی بر گزار شد که با رای مثبت مردم همراه بود.

***

■ **مهم‌ترین تأثیرات شهادت شهیدسپهدسلیمانی حاج‌قاسم سلیمانی بر منطقه غرب آسیا را چه مواردی می‌انید؟**
مقامات آمریکا و رژیم صهیونیستی فکر می‌کردند با ترور شهید سلیمانی و ابومهدی المهندس، توان نیروی قدس سپاه و جریان مقاومت کاهش پیدا می‌کند و پایان حضور منطقه‌ای جمهوری اسلامی کلید می‌خورد اما دقیقاً عکس این تصورات در منطقه رقم خورد. اول اینکه محبوبیت شهید سلیمانی در ایران و منطقه آشکار شد، یعنی موضوعی که دشمن تلاش می‌کرد عکس آن را تبلیغ کند و سال‌ها هم روی این موضوع کار کرده بودند مبنی بر اینکه نیروی قدس مخالفان زیادی در عراق و کل منطقه دارد، عکس این موضوع اثبات شد و شما شاهد بودید مردم در عراق در واکنش به ترور رهبران جریان تشییع باشکوه، رفراندومی بود برای حضور منطقه‌ای جمهوری اسلامی، نکته دوم اینکه واکنش‌های مردم منطقه به آمریکا در این حادثه بسیار بسیار مهم بود. شما شاهد بودید در کشورهایی چون افغانستان، هند، پاکستان، سریلانکا و برخی کشورهای دورافتاده در آمریکا یک موج تشییع پیکر شهید سلیمانی می‌گرفتند که در اسپانیا بود و عکس‌های ما را اسلامی بود. سال‌ها آمریکا و اروپایی‌ها تلاش می‌کردند موضوع موشکی ایران را مورد حمله قرار دهند اما پس از شهادت حاج قاسم، مردم خواهان پاسخ سخت به آمریکایی‌ها بودند و پس از انجام حمله موشکی هم از آن حمایت کردند. پس

در پی این حادثه، ما ۲ رفراندوم حمایت از جریان مقاومت و همچنین حمایت از سیاست‌های موشکی جمهوری اسلامی را در کشور برگزار کردیم. همگی شاهد بودیم بعد از حمله موشکی و بی‌سابقه سپاه به پایگاه عین‌الاسد در عراق، یک اور و شعف عمومی در کشور ایجاد شد. این موضوع نیز مهم است که هیچ‌وقت فرصتی در منطقه به وجود نیامده بود که رفراندومی منطقه‌ای درباره حضور نظامیان آمریکا در کشورهای این منطقه انجام شود اما در پی این حادثه این رفراندوم انجام شد و ملت‌های منطقه به آمریکا نه به سیاست‌های جبهه مقاومت آری گفتند. مردم نشان دادند این روند را می‌پسندند و این پشتوانه وجود داشته و از بین نخواهد رفت.

■ **به اعتقاد بسیاری از کارشناسان، قدرت شهید سلیمانی از شهید سلیمانی بیشتر و موثر تر است؛ شهادت حاج قاسم چگونه اخراج نظامیان آمریکایی از منطقه را شدت می‌بخشد؟**
ببینید! واقعیت این است که حضور آمریکایی‌ها در عراق نامشروع است. چند چز پایگاهی که در اقلیم کردستان عراق وجود دارد و بر پایه یکسری توافقاتی ایجاد شده‌اند، مایفی پایگاه‌های آمریکای در عراق به صورت نامشروع بر مردم این کشور تحمیل شده است. منتها آمریکایی‌ها با اقدام جانتاکارانه خود در ترور فرمانده سابق نیروی قدس سپاه و فرمانده حشدالشعبی موجب شدند توجه مردم عراق به این حضور نامشروع جلب شود. بویژه اینکه حاج قاسم، میهمان دولت عراق بود و او را ترور کردند. ضمن اینکه شهید ابومهدی المهندس هم در همین اشتباه آمریکایی‌ها موجب شد اقصاشر مختلف مردم عراق در اعتراض به حضور آمریکا به صحنه بیانیه، اقصاری که تا پیش از آن با اختلاف‌اندازی‌های «سپیا» چندین ماه بود درگیر اختلافات داخلی بودند، همه آن اختلافات را فراموش کرد و به یاد خطر بزرگ‌تری یعنی حضور نامشروع آمریکا در

دوشنبه ۲۱ بهمن ۱۳۹۸
وطن‌امروز | شماره ۲۸۶۳

سیاست

سیدجعفر قنادباشی، سفیر سابق ایران در لیبی در گفت‌وگو با «وطن امروز» تأثیرات گسترده شهادت سپهدسلیمانی را تشریح کرد

ارادت مردم به حاج قاسم تجسم علاقه به انقلاب بود

عراق افتادند. این موضوع بسیار مهم است. در همین راستا راهپیمایی بزرگی که در بغداد برگزار شد، در تاریخ بغداد و عراق بی‌سابقه بود. نکته جالب توجه اینکه تا پیش از این هیچ اجتماع مردمی تا این اندازه باشکوه در هیچ نقطه‌ای از جهان برگزار نشده بود که خواستار بسته شدن پایگاه‌های نظامی آمریکایی در یک کشور شده باشند. حماسه عراقی‌ها در این زمینه به تعبیر من یک رکوردشکنی بود. جمعیت بسیار بزرگی که فقط یک خواسته داشتند: اخراج نظامی آمریکایی‌ها از عراق. این موضوع برای آمریکایی‌ها بسیار مایه خفت و خواری بود. آمریکایی‌هایی که وانمود می‌کردند نجات‌بخش مردم عراق هستند و کشورهای واقعا دوست مردم عراق را به‌عنوان دشمن عراق مطرح می‌کردند، به یکباره با صحنه‌ای مواجه شدند که قادر به انکار آن نبودند. ضمن اینکه این اقدام عراقی‌ها از طرح‌ها و توطئه‌های آمریکا برای ۵۰ سال آینده نیز جلوگیری خواهد کرد. آمریکایی‌ها برنامه داشتند حداقل تا ۵۰ سال آینده در عراق به دلیل ذخایر نفتی آن حضور داشته باشند. شما می‌دانید عراق دومین یا سومین ذخایر نفتی منطقه را دارد. به همین خاطر فقط سفارت آمریکا در عراق حدود ۴۷ هکتار است یا اینکه ۱۹ پایگاه نظامی را بدون اجازه عراقی‌ها در این کشور ساخته‌اند. به همین خاطر راهپیمایی میلیون‌ی مردم عراق، یعنی تعطیلی یک پروژه بزرگ و بلندمدت آمریکایی‌ها.

■ **حضور ده‌ها میلیون‌ی مردم ایران در تشییع پیکر شهید سلیمانی چه تأثیری بر بازدارندگی دشمنان در تهدیدات نظامی علیه کشورمان داشته و خواهد داشت؟**
اساس طرح آمریکایی‌ها برای اعمال تحریم‌های گسترده علیه کشورمان این بود که فاصله میان ملت و حاکمیت ایران را تا اندازه‌ای زیاد کنند که خودبه‌خود مردم به ستوه آمده و طبق فرمایش مقام معظم رهبری، مردم را در مقابل نظام قرار دهند، چرا که اگر فاصله میان مردم و حکومت زیاد شود، این فرصت برای آمریکا ایجاد می‌شود که چنانچه بخواهد حمله‌ای را انجام دهد، از پشت‌توانه بخشی از مردم هم برخوردار شود و در نتیجه نظام را ساقط کند. اگر مردم و حکومت در هر کشوری در کنار هم باشند، هیچ قدرتی نمی‌تواند حمله کند یا اگر هم حمله کند، آن حمله موجب براندازی نظام حاکم نخواهد شد. در نتیجه آمریکایی‌ها به این تحریم‌های اقتصادی خیلی امید بسته بودند، با این تصور که فاصله میان مردم و حکومت افزایش خواهد یافت و زمینه برای حمله آنها مناسب‌تر خواهد شد اما با علنی شدن جایگاه عمیق و محبوبیت بالای جمهوری اسلامی در

واکنش‌های مردم منطقه به آمریکا در ترور حادثه سپهبد سلیمانی بسیار بسیار مهم بود. شما شاهد بودید در کشورهایی چون افغانستان، هند، پاکستان، سریلانکا و برخی کشورهای دورافتاده در آمریکای باطل چه توجه عجیبی به جریان حق وجود دارد. صنفبندی حق و باطل در این قضیه روشن شد،واکنش کدام جریان دارد به نفع مردم کار می‌کند و مورد حمایت ملت‌هاست

میان مردم ایران که در مراسم تشییع پیکر پاک شهید قاسم سلیمانی خودش را نشان داد، آمریکایی‌ها به این واقعیت رسیدند که تحریم‌های اقتصادی فاصله میان حکومت و مردم را افزایش نداده و موجب نشده مردم از خط مقاومت روگردان شوند. به این ترتیب گزینه حمله نظامی به کلی از دستور کار آمریکایی‌ها خارج شده است. نکته دیگر درباره نتایج بازدارندگی دفاعی تشییع باشکوه شهید سلیمانی، تأیید ۲ سیاست مهم دفاعی از سوی مردم بود، یعنی سیاست‌های منطقه‌ای جمهوری اسلامی که با هدف تأمین امنیت ایران انجام می‌شود و همچنین سیاست‌های موشکی کشور که آن هم تأثیر مهمی بر بازدارندگی حمله نظامی به ایران داشته است. این اتفاق دقیقاً عکس خواسته‌های آمریکا بود، چون آنها در ۲ سال گذشته بر برجام‌ها و ۳ تأکید داشتند، یعنی سیاست‌های منطقه‌ای و موشکی جمهوری اسلامی، اساسا رزمایش و مانور برای نمایش قدرت نظامی و انجام بازدارندگی از حملات دشمنان انجام می‌شود و ما نیز اخیرا عملا ۲ مانور موشکی و منطقه‌ای بر گزار کردیم که تا حد بسیار زیادی به تأمین امنیت ایران منتهی خواهد شد. ■ **حمله موشکی جمهوری اسلامی به پایگاه نظامی عین‌الاسد در عراق چه تأثیریاتی بر مناسبات میان کشورهای متحد آمریکا در منطقه مانند عربستان یا جمهوری اسلامی داشته است؟**
ببینید! فلسفه وجودی کشورهای چون عربستان سعودی، پیوند با غرب و آمریکاست و چنانچه این پیوند گسسته یا کمرنگ شود، آنها خیلی سریع‌تر و آشکارتر به سمت ایران می‌آیند. همین سیگنال‌ها و واسطه‌هایی که پس از حمله ایران به عین‌الاسد از جانب برخی کشورهای منطقه به مقامات کشورمان ارسال شد ناشی از نگرانی کشورهای چون عربستان است. آنها در پی حوادث اخیر منطقه قهیم‌دند جمهوری اسلامی هم قدرتمندتر از قبل شده و هم اینکه از محبوبیت گسترده‌ای در منطقه و جهان برخوردار است.

